

Merellä
ja
metsässä

METSÄNTUTKIMUSLAITOS
Suomen metsäkeskus

Merellä ja metsässä

Eräkerho 30 vuotta

Anna-Kaisu Korhonen (toim.)

METSÄNTUTKIMUSLAITOKSEN TIEDONANTOJA 510
HELSINKI 1994

METSÄNTUTKIMUSLAITOS
Kirjasto

Korhonen A-K. (toim.). 1994. Merellä ja metsässä – Eräkerho 30 vuotta. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 510. 48 s. ISBN 951-40-1376-X, ISSN 0358-4283.

Julkaisussa esitellään 30 vuotta toimineen Metsäntutkimuslaitoksen Henkilökunnan Eräkerhon toimintaa. Julkaisun pääpaino on Porkkalamassa sijaitsevan Stora Träskön saaren historian ja sen tulevaisuudennäkymien kuvauksella sekä saaren käytöllä Eräkerhon virkistyspaikkana. Julkaisu käsittelee myös Lapinjärven hirvijahdin syntyvaiheita ja kehitystä Eräkerhon toimintamuodoksi. Lisäksi julkaisussa on kalastus- ja metsästysaiheiset erätarinat.

Avainsanat: metsästys, kalastus, virkistys, Porkkala, Träskö

Julkaisija: Metsäntutkimuslaitos. Hyväksynyt ylijohtaja Eljas Pohtila 7.9.1994.

Tilaukset: Metsäntutkimuslaitos, Unioninkatu 40 A, 00170 Helsinki, puhelin (90) 857 051, fax (90) 625 308.

Kannen kuva: Ashley Selby. Valokuvat Eräkerhon ja jäsenten arkistot.

411 011

Kierrätykseen sopiva tuote
Alhaiset päästöt valmistuksessa

Hakapaino Oy, Helsinki 1994

Sisällys

Kolmekymmentä toiminnan vuotta.	5
<i>Anna-Kaisu Korhonen</i>	
Stora Träskö	
Porkkala – strateginen niemi	12
<i>Martti Vuollekoski</i>	
Träskö – Eräkerhon silmäterä.	17
<i>Anna-Kaisu Korhonen</i>	
Havainnot Träsköstä keväällä 1973.	24
<i>Karno Mikkola</i>	
Eräkerhon lomaparatiisi pian taas luonnonsuojelualue	27
<i>Eino Piri</i>	
Lapinjärven hirvijahti	30
<i>Jukka Aarnio</i>	
Erätarinoita	
Viimeinen latu Koilliskairassa	37
<i>Eljas Pohtila</i>	
Juhannusharjus	41
<i>Kullervo Kuusela</i>	
Luottamushenkilöt 1965–1994.	46
Lähteet	48

Alkusanat

Metsäntutkimuslaitoksen Henkilökunnan Eräkerho ry. aloitti toimintansa vuonna 1964. Suurin osa kerhon toiminnan alullepanijoista on tällä hetkellä jo eläkkeellä. Siksi on jo korkea aika saada ”mustaa valkoiselle” pelkästään muistin varassa liikkuvasta tiedosta. Tämän 30-vuotisjulkaisun tarkoituksena on välittää tietoa kerhon toiminnasta, sen kehitysvaiheista ja tulevaisuudennäkymistä sekä jäsenistön eräkoemuksista aiemmille, nykyisille ja tuleville jäsenille sekä kerhon yhteistyökumppaneille.

Julkaisun alkuosassa kuvaillaan Eräkerhon menneiden vuosikymmenten toimintaa. Loppuosassa keskitytään tarkemmin kahden tärkeimmän osa-alueen eli Porkkalassa sijaitsevan Stora Träskön saaren virkistys- ja lomailukäytön sekä Lapinjärven hirvijahdin esittelyyn. Lisäksi kaksi varsin tunnettua erämiestä, Kullervo Kuusela ja Eljas Pohtila, ovat kirjoittaneet julkaisuun kalastukseen ja metsästyksen liittyvät matkakertomukset. Lopussa esitetään henkilöluettelo tehtävineen ja toimikausineen Eräkerhon toiminta-ajalta.

Suurin kiitos tämän julkaisun aikaansaannissa lankeaa niille perustajajäsenille, jotka 30 vuotta sitten pistivät toiminnan alulle. Samoin kiitos on osoitettava kaikille niille aktiivisille jäsenille, jotka omalla toiminnallaan ovat huolehtineet siitä, että tähän julkaisuun on jotain kirjoitettavaa. Aktiivisuudesta Träskön hyvinvoinnin ja toimivuuden hyväksi lankeaa suurin kiitos Yrjö Suinuniemelle ja Erkki Viuhkoselle. Perustajajäsenistä haluan kiittää erityisesti Kullervo Kuusela, Yrjö Suinuniemeä, Olli Uusvaaraa ja Lauri Vuorisaloa, joilla ”omine muisteluksineen” on merkittävä panos julkaisun synnyssä. Eräkerhon nykyinen hallitus on toimittanut julkaisun. Eräkerhon puolesta esitän parhaat kiitokset myös kaikille niille, jotka ovat myötävaikuttaneet tämän julkaisun syntyyn. METLAA haluan kiittää julkaisun painatuksen mahdollistamisesta.

Helsingissä syyskuussa 1994

Jukka Aarnio
Eräkerhon puheenjohtaja

Kolmekymmentä toiminnan vuotta

Anna-Kaisu Korhonen

Metsäntutkimuslaitoksen henkilökunnan keskuudessa toimintansa aloittanut metsästystä ja kalastusta harrastava yhdistys päätettiin rekisteröidä virallisesti ja viedä se yhdistysrekisteriin huhtikuun neljäntenä päivänä vuonna 1965 pidetyssä kokouksessa. Yhdistyksen viralliseksi nimeksi tuli Metsäntutkimuslaitoksen Henkilökunnan Eräkerho. Tätä ennen yhdistys oli toiminut vuoden epävirallisesti.

Yhdistyksen toiminnan alkuunpanijoina olivat mm. Kullervo Kuusela, Olavi Huikari, Aarno Uusvaara, Kimmo Paarlahti, Yrjö Suinuniemi, Arto Frey, Esko Salo, Lauri Vuorisalo, Viljo Puurtinen, ja Erkki Numminen. Perustavassa kokouksessa oli läsnä 15 henkilöä. Jäsenmäärä kasvoi tasaisesti. Vuonna 1969 maksavia jäseniä oli jo yli 50. Kymmenen vuotta myöhemmin jäsenmäärä ylitti sadan ja viime vuonna jäseniä oli 137.

Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Kullervo Kuusela, joka toimi puheenjohtajana aluksi neljä vuotta ja joka valittiin uudelleen kerhon keulakuvaksi vielä kahdeksankymmentäluvulla. Kuuselalle myönnettiin sittemmin kunniapuheenjohtajan arvo. Kerholla on ollut tähän mennessä kaikkiaan kahdeksan puheenjohtajaa. Kerhoa ovat luotsanneet Kuuselan lisäksi Olavi Huikari, Kimmo Paarlahti, Eero Paavilainen, Olli Halonen, Tauno Kallio, Max. Hagman, Antti Isomäki ja Jukka Aarnio.

Sihteeereinä on toiminut kuusi henkilöä, joista sitkeimmin Hillevi Sinkko, neljä eri kertaa, ja Liisa Rinta yli kymmenen vuotta yhtäjaksoisesti. Sinkko on lisäksi ollut pitkään johtokunnan varajäsen ja hoitaa nykyisin yhdistyksen tilejä.

Rahakirstun vartijan tehtävät uskottiin Yrjö Suinuniemelle, joka toimikin yhdistyksen taloudenhoitajana aina vuoteen 1988 saakka. Kirjanpito oli tuolloin pitkän aikaa Tuomas Heiramon käsissä. Lisäksi Suinuniemi toimi kerhon perustamisesta aina eläkkeelle siirtymiseensä asti Träskön ”isäntänä” ja vastasi pitkälle lomailijoiden hyvinvoinnista ja mukavuudesta saarella. Suinuniemi sai kerholta tunnustukseksi kunniajäsenen arvon vuonna 1989. Suinuniemen jälkeen Träskön vastaavana on toiminut Heikki Takamaa.

Perustajajäsenistä toiminnassa olivat pitkään mukana Esko Salo ja Lauri Vuorisalo tilintarkastajina sekä Kimmo Paarlahti hirviijahtien organisaattorina. (Ks. s. 46, yhdistyksen luottamushenkilöt)

Toimintaa merellä ja metsissä

Perustetun kerhon tavoitteena oli saada Träskön saarella oleva mökki Metsäntutkimuslaitoksen henkilökunnan virkistyskäyttöön. Lisäksi piti ryhtyä harjoittamaan pienimuotoista kalanviljelyä Metsäntutkimuslaitoksen kalavesien pienissä lammissa ja järvissä. Kerho tarjosi myös apuaan laitoksen hirviijahtien järjestämisessä.

Kerhon toiminta on painottunut Träskön saaren virkistys-, kalastus-, lintuharrastus- ja lomailukäyttöön sekä Lapinjärven hirviijahtien järjestämiseen. (Näistä kerrotaan tarkemmin sivuilla 17 ja 30)

Kalanviljelyä ja riistan hoitoa

Sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoituksena on mm. pyrkiä edistämään kalavesien ja riistamaiden hoitoa sekä saada metsästys ja kalastus järjestyksi toiminnaksi Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa olevilla mailla.

Kalanviljelypaikkoja etsittiin ahkerasti 60-luvun lopulla ja 70-luvun alussa. Sopivia paikkoja ei kuitenkaan monista yrityksistä huolimatta löytynyt ja ponnistelut rahoituksen järjestämiseksi epäonnistui-
vat. Lopputuloksena ainoastaan Träskön lampeen istutettiin suutareita ja karppeja.

Lapinjärvelle ja Solböleen on kerhon toimesta viety hirville ja peuroille nuolukiviä useana vuonna. Muut toimet riista- ja kalakannan parantamiseksi ovat rajoittuneet aloitteiden tekemiseen ja jäsenten omatoimiseen alueiden valvontaan laittomilta kalastajilta ja metsästäjiltä sekä vapaaehtoiseen kutupyynnin rajoittamiseen keväällä.

Träskön lampeen istutettiin 30 kaksivuotiaista jalokarpia ja 20 suutaria kesällä 1971.

Piikkikisoja Träskössä ja Solbölessä

Eräkerho on järjestänyt pari kertaa METLAlaisille piikkikilpailut Träskössä ja Solbölessä. Jääesteet, kevään yllättävä tuleminen ja väylien avaaminen ovat peruuttaneet yhtä monet kisat. Lisäksi on kilpailtu myös sulissa vesissä mato-ongella. Saaliit kilpailuissa ovat jääneet pieniksi, mutta voittaja on aina löytynyt ja kaikille on saatu punaiset posket ja hyvä mieli.

Iltamat Poliisien majalla

Kerho järjesti Metlan henkilökunnan virkistykseksi ja arkisen aherruksen vastapainoksi ensimmäiset iltamat Lauttasaassa Poliisien majalla vuonna 1971. Juhlista tuli perinne ja niitä järjestettiin aina 80-luvun puoleen väliin saakka lähes vuosittain, parhaina vuosina kaksikin kertaa. Alkuaikoina juhlien järjestämisessä Suinuniemen panos oli ratkaiseva. Kerho osallistui pitkään myös laitoksen pikkujoulujen järjestämiseen hirvikuninkaan kruunajaisineen ja arpajaisineen.

Syksyllä 1989 järjestettiin Tikkurilassa taas perinteitä vaalien ”iltamat” METLAn väelle kerhon 25-vuotisjuhlien merkeissä.

Hirviammuntaa radalla

Vuosijuhlien yhteydessä järjestettiin myös hirviammuntamestaruuskilpailut. Tikkurilan koepuimalaan oli hankittu upouusi hirvirata ja Kemira Oy oli lahjoittanut kerholle komean pokaalin kiertopalkinnoksi kisoihin. Lisäksi järjestettiin kilpailut pienoiskivääriammunnassa kiinteään tauluun.

Eräkerhossa oli harjoitettu hirvirata-ammuntaa jo vuodesta 1975, jolloin kerhon ensimmäinen hirvirata pystytettiin Metsätalolle. Nyt kuitenkin luotiin uusi perinne järjestää mestaruuskilpailut joka syksy. Kiinnityksen pokaaliin ovat saaneet Arto Ahola kaksi kertaa, Martti Varama, Erkki Oksanen ja Martti Vuollekoski.

Hirvirata on myöhemmin siirretty koepuimalan vintiltä sen kellari-tiloihin. Rata on käytössä ympäri vuoden ja METLAlaisten lisäksi siellä käy ampumassa ainakin Metsähallituksen väkeä.

Perhon sidontaa ja perhokalastusta

Perhokerhon toiminta alkoi vuonna 1991, kun innokas perhokalastaja ja perhonsitoja Tapio Rantala piti Eräkerhon syyskokouksen yhteydessä pienen esittelyn harrastuksesta. Ilmeni, että Metlassa on paitsi jo alaa harrastaneita niin myös sen aloittamisesta kiinnostuneita henkilöitä.

Toimintaan saatiin heti alkuvaiheessa mukaan väkeä myös Metsähallituksesta ja Maa- ja metsätalousministeriöstä. Kokoontumisia on ollut lähinnä talvisaikaan. Eniten on pidetty esitelmätilaisuuksia eri perhokalastuksen osa-alueilta ja harjoiteltu perhonsidontaa. Kerhon ulkopuolisiakin luennoitsijoita on päästy kuulemaan. Kevätkaudella ollaan harjoiteltu perhon heittämistä ja vesilläkin on päästy käymään. Jatkossa toiminta jatkuu vireänä ja keskittyy perhonsidontaan ja kalastusretkien tekemiseen.

Luonto- ja linturetki Matsaluun

Huhtikuun lopulla 1993 Eräkerho järjesti lintu- ja luontoretken Eestin Matsaluun. Mukaan lähti 24 innokasta reppuselkäistä retkeilijää kameran ja kiikarit kaulalla roikkuen. Ensin laivalla Tallinnaan ja edelleen kolmella pikkubussilla kohti Viron länsirannikkoa, Matsalun luonnonsuojelualuetta ja linturantoja. Tallinnasta tuli mukaan oppaaksi tutkija Ilmar Soobik. Perille päästiin illan jo pimentyessä yöksi. Retken paikallisena isäntänä toiminut luonnonsuojelualan johtaja Taivo Kastepádt opasti retkeläiset majoitustiloihin, vanhaan kartanoon ja Penijoen heinäkattoiseen piharakennukseen. Ensimmäiset aistimukset siitä, että ollaan lintumaisemissa sai jo kuunnellessa pöllöjen huhuilua yönuotilla istuttaessa. Aamuntorkkujen herätykseksi ohi lentänyt tuhansien

Parittelevat kattohaikarat "häiritsivät" Penijoella asuvien yöunta äänekkäällä nokkien kalistelulla.

Linturetkellä Matsalun-lahdella keväällä 1983.

valkoposkihanhiin parvi sai asiaan vihkiytymättömänkin innostumaan. Lintuuhmisethän olivat jo aikaa sitten menneet tarkkailuasemiin rannoille. Aamun anti mm. 3 000 valkoposkihanhea ja 50 uivelo.

Ensimmäisen päivän ohjelmaan kuului jokiajelu Matsalunlahden mahtavalla kolmentuhannen hehtaarin laajuisella ruovikkoalueella, Kasari-joella. Vanha kalastajavene lipui ääneti, moottorit sammutettuina, virran mukana kohti kaukana hämöttävää merta. Ruovikot olivat talven jäljiltä vielä lakoon painuneita ja puut lehdettömiä, joten kiikareilla saattoi katsella kauaksi. Peurat pomppivat ruovikossa ja hirvet kahlasivat rannoilla. Majava oli kalunnut joen rannan puita ja tehnyt rakennelmiaan. Lintuja riitti tarkkailtaviksi: 10 merikotkaa, 30 rusko-haukkaa, muuttohaukka, katto- ja harmaahaikaroita sekä paljon muita. Kaiken kukkuraksi aurinko helotti täydeltä terältä kevätaivaalla ja pakotti riisumaan paitahiasilleen.

Lihulassa nautitun kolmen ruokalajin lounaan ja paikallisessa puodissa suoritettujen ostosten jälkeen tutustuttiin Lihulan uuteen kulttuurikeskukseen ja vanhoihin linnoituksen raunioihin kulttuurikeskuksen takana. Lihulan kirkon ympärille oli aikojen saatossa pesiytynyt mahtava mustavarisyhdyskunta ja sitähan piti ihmetellä ja miettiä miksi mustavarikset rakentavat ”kaupunkinsa” juuri kirkkojen kiviaitojen sisäpuolella kasvaviin puihin.

Uuden aamun valjettua ja lintuihmisten palattua aamulenkiltään suunnattiin autojen keulat kohti pohjoista Haeskan lintutornille. Tarkkailuun osui esimerkiksi 10 mustapyrstökuiria, 3 pikkutiiraa ja nokkavarpusta. Harvinaisuuksista ymmärtämätön ihmetteli vain joutsenia, joita oli kuin valkoisia kiviä rannoilla.

Lounaan ja luonnonsuojelualueen tiloissa vietetyn kuvienkatselutuokion jälkeen kiireisimpiä poltteli jo lähtö kohti Tallinnan ostoskeittä, vanhaakaupunkia ja Mustamäkeä. Toiset taas eivät olisi halunneet lähteä vielä pois. Kiitos usean kulkuneuvon kukin voi valita halunsa ja harrastustensa mukaan. Osa lähti Tallinnaan, osa Puhtun lintuasemalle. Lintuaseman valinnee voivat lintujen lisäksi vielä ihastella todella upeaa lehtomaisemaa, jossa vuokot kukkivat koko kirjossaan.

Tulomatalla laivalla voi vain yrittää pureskella kaikkea näkemäänsä ja kokemaansa. Kaikkien yhteinen ajatus kuitenkin oli: tämä pitää kokea uudelleen.

Keväällä 1994 suunnitellulle Puhtun retkelle ei kuitenkaan löytynyt tarpeeksi lähtijöitä. Liekö syynä ollut ajankohta, Vappu, vai lähes viikon mittaiseksi ajatellun retken pituus.

Uusia toimintamuotoja etsitään

Kerhon sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoituksena on muun muassa pyrkiä kaikin tavoin lisäämään henkilökunnan lomavietto- ja ulkoilumahdollisuuksia.

Mahdollisuudet tarjota kaikille halukkaille lomaviikkoa Träskössä sekä laitoksen mökkien ylikysyntä saivat kerhon esittämään vuonna 1988 METLAlle Laanilan piharakennuksen yhden huoneen vuokraamista parhaimpana hiihtokautena Eräkerholle edelleen vuokrattavaksi. Samoin kysyttiin seuraavana vuonna aikaisemmin lomakäytössä ollutta Bergön torppaa. Myös oman uuden kämpän rakentamisesta Solböleen haaveiltiin. Eräkerho ei kämppiä saanut vuokrattua, mutta esitykset edesauttoivat kyseisten tilojen saamista yleiseen henkilökunnan lomakäyttöön.

Yhteisiä sieni-, lintu- ja luontoretkiä on tarkoitus järjestää, mutta asiantuntevista vetäjistä on toistaiseksi ollut puutetta.

Stora Träskö

Porkkala – strateginen niemi

Martti Vuollekoski

Porkkalan seutu on ikivanhaa kulttuurialuetta. Ruotsalaisissa asiakirjoissa tavataan jo 1250 selostus meritiestä, joka kulkee Ruotsista Porkkalan kautta Tallinnaan. Kustaa II Aadolf nimitti Suomeen vuonna 1624 kaksi ensimmäistä postimestaria, toisen Turkuun ja toisen Porkkalaan. 1600- ja 1700-luvuilla Porkkalalla oli varsin keskeinen sijainti postin ja matkustajien kuljetuksessa Suomen ja Viron välillä. Myöhemmin tämä merkitys väheni Tallinnan kaupankäynnin taannuttua ja Ruot-

sin suurvallan kukistuttua. Rikkaat kalavedet ja suojaiset satamat houkuttelivat alueelle kalastajia, jotka rakensivat saarille omia kalastustukikohtiaan. Nuottakalastusta harjoitettiin yleisesti ja saaliskalana mainitaan mm. kilohaili.

Pietari Suuren merilinnoitus

Vuonna 1907 esitettiin Venäjällä ajatus Pietarista länteen sijoitettavan uuden puolustusaseman rakentamisesta. Luonnollinen paikka tälle oli Suomenlahden kapein kohta, joka ulottui Tallinnasta Porkkalaan. Myöhemmin tästä käytetään nimitystä Pietari Suuren merilinnoitus. Linnoitetun puolustusaseman eteläpähän, Tallinnaan, piti rakentaa myös laivaston tukikohta. Rakennussuunnitelmat valmistuivat 1909. Samana vuonna elokuun 18. päivänä Venäjän keisari vahvisti suunnitelmat, joiden mukaan puolustuslinjan Tallinnan ja Porkkalan välillä piti olla valmis vuoteen 1916 mennessä. Nämä suunnitelmat jäivät kuitenkin toteutumatta, koska määrärahoja ei myönnetty.

Vuonna 1911 aloitettiin Venäjällä uudelleen läntisen meripuolustusaseman suunnittelu. Sitä varten muodostettiin erikoiskomitea, johon kuului huomattavia tykistöupseereja, meriupseereja ja insinöörejä. Komitean johtajana toimi suuriruhtinas Sergeij Mihailovits ja sen tehtävänä oli mm. arvioida tarkalleen tarvittavan aseistuksen määrä ja laatu. Suunnitelmat valmistuivat talvella 1911–1912. Keisarin hyväksytyä nämä suunnitelmat viidentenä heinäkuuta 1912, piti rakennustöiden alkaa välittömästi.

Pakkolunastus 1913

Stora Träskön saari ympäröivine vesialueineen oli yksityisomistuksessa. Omistajina mainitaan tilalliset Johan Häggström, Karl Emanuel Öfverström sekä Richard Kallström. Alue määrättiin pakkolunastettavaksi Venäjän meripuolustuslaitoksen tarpeisiin 1912, jolloin Keisarillinen senaatti kirjelmällä kehotti Uudenmaan läänin kuvernööriä ryhtymään pakkoluovutuksen vaatimiin toimenpiteisiin. Tämän seurauksena komissiomaanmittari K. L. J. Bergman määrättiin suorittamaan kyseiseen asiaan kuuluvat tehtävät. Maaherran pakkolunastuspäätös annettiin 11.11.1913.

Stora Träskön saari kuului Pietari Suuren merilinnoitukseen apulinakkeena. Saarelle rakennettiin, enimmäkseen louhimalla, tieverkosto, jota pitkin saattoi kulkea vaivattomasti laitureilta tykeille ja varastoluo-

liin. Rakenteilla oli myös kapearaiteinen rautatie. Venäläisillä oli tarkoitus sijoittaa Träsköhön neljä kuuden tuuman tykkiä.

Meripuolustusaseman rakentaminen kallioisille saarille oli vaikeaa ja vaati paljon sekä aikaa että työväkeä. Rakennussuunnitelmat olivat tarkat aseistuksen suhteen, mutta varsinaiset linnoitus- ja muut rakennussuunnitelmat jouduttiin suurelta osin soveltamaan vasta paikan päällä. Venäjän vallankumous keskeytti linnoitustyöt, eikä niitä yrityksistä huolimatta pystytty enää jatkamaan. Venäläiset poistuivat Porkkalan helmimaaliskuun vaihteessa 1918.

Suomalaiset rakensivat Träskön linnakkeen valmiiksi 1930 luvulla. Saarelle sijoitettiin yksi kuuden tuuman patteri, joka käsitti kolme tykkiä. Saaren itärannalle rakennettiin kasarmialue. Se oli miehitettyä toisen maailmansodan aikana.

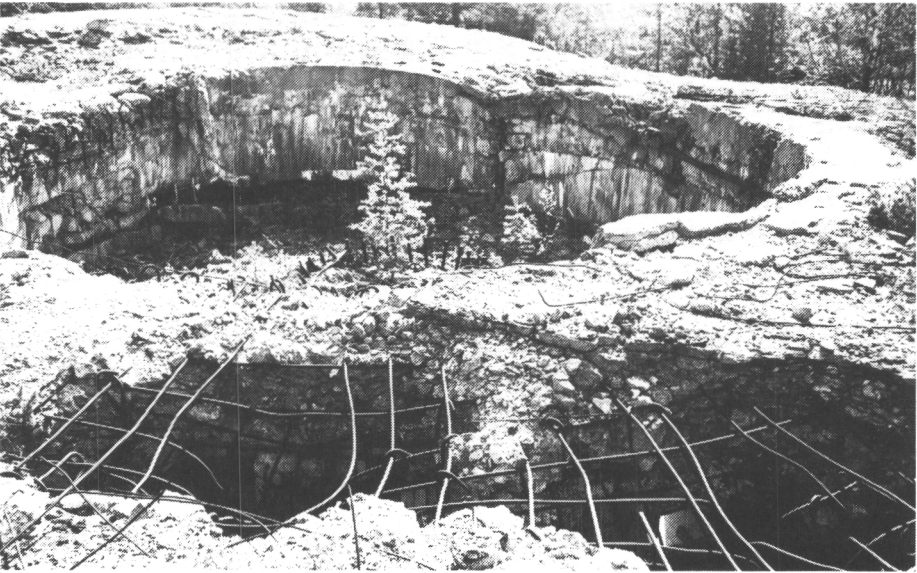
Porkkalan kansallispuisto

18. helmikuuta vuonna 1938 annettiin laki, jolla perustettiin Porkkalan kansallispuisto. Puisto koostui Stora Träskön saaresta sitä ympäröivine vesialueineen ja luotoineen. Aloitteen tähän rauhoittamiseen teki Porkkalan nuorisoseura. I. Hustich kuvaa vuonna 1939 ilmestyneessä Metsätieteellisen Tutkimuslaitoksen luonnonsuojelualuekuvauksia 3 julkaisussa ”Porkkalan Kansallispuisto” alueen luontoa ja kasvilajeja. Tämän kansallispuiston merkitystä, pienestä koostaan huolimatta, korosti erityisesti sen ainutlaatuisuus. Edustihan se yksin eteläsuomalaista jylhää saaristomaisemaa.

Porkkalan vuokra-alue

Moskovassa syyskuun 19. päivänä vuonna 1944 solmittiin välirauhasopimus. Se sisälsi ehtoja, sotakorvauksia ja alueluovutuksia. Tähän sisältyi mm. Porkkalanniemi ja Upinniemi, niiden edustalla oleva saaristo sekä mannerta niemien pohjois- ja länsipuolelta yhteensä 380,5 km². Tähän Neuvostoliitolle 50 vuodeksi vuokrattavaan alueeseen kuuluivat kokonaan (entinen) Degerbyn kunta, sekä osia Espoon, Kirkkonummen, Siuntion ja Inkoon kunnista. Suomalaiset joutuivat evakuoimaan vuokra-alueen. Linnakkeista purettiin järeät tykit, osa pienempikaliperisista jätettiin.

Neuvostoliitto rakensi Porkkalan vuokra-alueelle sotilastukikohdan, jolle se sijoitti runsaasti sotilaita ja materiaalia. Stora Träskön saarelle asennettiin suomalaisten kuuden tuuman tykkien aseisiin oletettavasti 180 mm tykit. Neljännen raskaan tykin asemaan oli sijoit-

Räjätetyt bunkkerit ja tykkiasemat Träskössä muistuttavat miehitysajasta.

tettu ilmeisesti ilmatorjuntatykki. Saaren keskiosassa oli betoninen tulenjohto- ja mittaustorni sekä tutka-asema. Keskellä saarta on pieni makeavesinen järvi. Sen rannoille neuvostosotilaat rakensivat omat kasarminsa tarvittavine huoltorakennuksineen. Saarella on myös kaksi luolaa. Toinen on betonilla vahvistettu varastotunneli ja toinen kesken-eräiseksi jäänyt kalliin louhittu varastoluola. Saaren rannoilla ja ulkonevilla niemillä on kalliin louhittuja lähipuolustusasemia. Vanhoista laitureista on enää jäljellä vain laiturearkkujen raunioita.

Porkkalan palautus

Asetekniikassa tapahtunut kehitys, sekä Suomen ja Neuvostoliiton välillä vallinneet luottamukselliset suhteet johtivat neuvotteluihin, joiden tuloksena 19. syyskuuta vuonna 1955 allekirjoitettiin Moskovassa sopimus Porkkalan takaisinluovutuksesta Suomelle. Luovutus tapahtui 25. tammikuuta 1956. Jo pari päivää myöhemmin suomalainen valtuuskunta tarkasti rannikkotyökistön kohteet. Neuvostoliittolaiset olivat räjäyttäneet rikki kaikki merkittävät sotilaskohteet. Myös Stora Träskön linnoitetulta saarelta oli kaikki strategiset kohteet tuhottu. Vuonna 1956 kävivät Träskön saarella myös Metsäntutkimuslaitoksen edustajat. Ryhmään kuuluivat professori Risto Sarvas, ylimetsänhoitaja Leevi Miittinen, luonnonsuojeluvälvoja Reino Kalliola ja vahtimestari Yrjö Suinuniemi. Kalliolan mielestä saarella harjoitettu linnoitustyö ja myöhemmin niiden hävittäminen oli ollut siinä määrin laajamittaista, ettei alueella ollut enää luonnonsuojelullista merkitystä. Stora Träskön saari siirtyi Metsäntutkimuslaitoksen kokeilualueoimiston hallintaan. Myöhemmin sinne perustettiin joitakin metsätieteellisiä kokeita.

Virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden puute pääkaupunkiseudulla lisäsi kiinnostusta myös Stora Träskötä kohtaan. Metsäntutkimuslaitos vuokrasi saarella olevan mökin helsinkiläiselle Vesivaaka-nimiselle yhdistykselle.

Joku neuvostosotilas on kirjoittanut lähtiessään betonilla saaren kallioon tekstin, joka on vapaasti suomennettuna "kuolema sodan lietsojille".

Träskö – Eräkerhon silmäterä

Anna-Kaisu Korhonen

Eräkerhon alkuvuosina toiminta keskittyi Stora Träskön saarella olevan mökin saamiseen Metsäntutkimuslaitoksen henkilökunnan käyttöön, koska mökin Metsäntutkimuslaitokselta vuokrannut Vesivaaka-yhdistys toimi saarella vuokrasopimuksen vastaisesti. Eräkerho jätti Metsäntutkimuslaitokselle kirjelmän, jossa todettiin rikkomukset ja esitti, ettei laitos enää uusisi sopimusta sen kanssa. Metla jättikin keväällä 1967 päättyvän vuokrasopimuksen uusimatta Vesivaa'n kanssa. Mökki palautui kokeilualuetoimistolle.

Kun kokeilualuetoimisto ilmoitti, ettei se ryhdy korjaamaan kämppää ja kun sillä ei ollut mitään sitä vastaan, että Eräkerho investoisi mökkiin varojaan, alkoi keväällä 1968 paikkojen putsaus ja kunnos-

”Tämä punainen maja kertoo voi monta tarinaa...

Vihreän harmaa värisävy seinissä lienee muistuttamassa venäläisten valtakaudesta. Johtuneeko majan sotilaskäytöstä, että sisällä oli suosittu ampumaharjoituksia, mutta jäljet kielivät kovasti metsästäysaseiden käytöstä. Runsaasti hauleja sisäseinissä ja palomuurit luotien pirstomia. Majassa on suoritettu sotilaallisia täsmällisiä tehtäviä sekä on tämä maja kätkenyt sisäänsä väsyneitä kalamiehiä ja lukemattomat kalajutut on kerrottu kalojen kasvaessa kunnioitettavan suuriksi. Mutta lienee tässä majassa joskus vietetty hilpeä iltakin. Siitä kielii sillan alla ollut hyvin lasikas pullokokoelma.”
(Träskön päiväkirjasta)

Metsäntutkimuslaitos.
Stora Träskön kämpä

KÄYNTIEN KUITTAUSKIRJA.

Huhtikuun yhdeksäntenätoista aurinkoisena päivänä vuonna tuhatyhdeksänsataa ja kuusikymmentäkaksan vietimme Vesivaa-an virellisistä ja epä-läksäisiä^{kantamilla} kalut ja kampeet saunaan. Tuolit, taulut, tyne-miitit ja kaikki. Uusi lukko oveen. Postikalan merivartioston „Rauta-Villellä” meno ja paluu.

Kauni T. Finnila

Yrjö-Suominen

Caulla Hallila

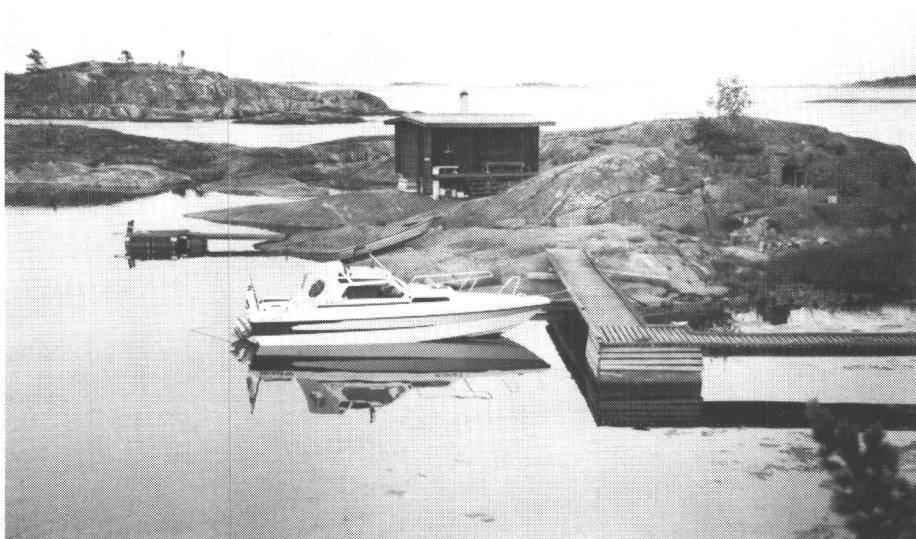
Träskön päiväkirjan aloitussivu.

tus: Edellisten vuokralaisten tavaroiden tyhjennys ja omien saarelle rahtaus. Purettiin vanha uuni ja sähkölaitteet, tuotiin tilalle uusi kamina, kaasuhella ja kalusteet. Asennettiin puhelin. Kokeilualue toimisto uusi rappuset, vaihtoi seiniin eristeitä, paikkasi lahonsyömiä sekä rakensi laiturin ja vessan. Seuraavina vuosina varustusta ja kalustusta täydennettiin lahjoituksina saaduilla tavaroilla.

Mökin lisäksi puuhattiin bunkkerimajaa saaren pohjoispäähän. Vanhan kallion sisään rakennetun sotilasbunkkerin suojiin oli tarkoitus rakentaa erillinen tukikohta. Suunnitelman eteenpäin viemiseksi perustettiin 1973 erityinen korsukämpän kunnostustyöryhmä. Bunkkerikämpän kunnostukseen kerättiin lahjoitusvaroja. Uuden ikkuna-aukon puhkaiseminen kuitenkin epäonnistui ja yrittäjä raukesi siihen.

Ei mökkiä ilman saunaa

Koska entinen vuokralainen oli purkanut saunansa ja kuljettanut sen pois, ruvettiin puuhaamaan uuden saunan rakentamista. Hankkeeseen tarvittiin rahaa ja rahkeita. Vaikka tuoreella kerholla ei ollut suuria pääomia käytössään intoa ja uskallusta hankkeen toteuttamiseen riitti. Kerho otti 4 000 markan lainan 60 Metlalaisen ”takaamana” toivoen saavansa kerättyä summan takaisin saunan käyttömaksuina ja järjestämällä erilaisia tempauksia; keräsi lahjoituksia ja osallistui rakennustaloksiin. Saunan pystytyksessä kerho sai tutkimusalue toimistolta suurta apua.

”Onpa luontoäiti varustanut tämän paikan runsaasti kauneudellaan, lämpöisillä kallioillaan uitipaikkoineen, lintujen laulullaan, viisillä kuusilla sorsapoikueillaan ja monimuotoisten mäntyjen lomitse näkyvillä peilitynillä merenselkänäköaloillaan, jota on turha yrittää kuvailla, mutta näkeehän kukin käydessään; ja kiittää!” (Träskön päiväkirjasta)

Eräkerho solmi Träskön ensimmäisen vuokrasopimuksen Metsäntutkimuslaitoksen kanssa mökin ja saunan jo ollessa kunnossa vuonna 1972. Vuokrasopimusta on uusittu sen jälkeen kaksi kertaa ja nykyinen on voimassa vuoden 2000 loppuun saakka.

Mökin käyttö on erittäin vilkasta. Varauksia riittää koko sulanveden ajaksi eikä se ole tyhjillään koko talveakaan. Keväällä rynnistävät lintu ihmiset tarkkailemaan muuttoa (ks. sivu 24), kesäisin veneilijät ja muut lomalaiset nauttivat saaren upeista maisemista ja kerhon tarjoamista majoitus- ja muista palveluista, syksyisin tyrskykalastajat uhmaavat merta taimenten toivossa. Talvella, jos jääolosuhteet sen sallivat, pääsee

Saunan ilta-aurinkoisella tuulilta suojatulla kuistilla saunapuhdasta pintaa kuivatellessa muistelee lämmöllä uudisrakentajia.

pilkkimään ja onpa saarelle tehty moottikelkkasafarikin. Saari on ollut myös suosittu osastoretkien määränpää. Sen rantakallioilla on vietetty monet hilpeät hetket makkaraa paistellen ja laulun lahjoja kokeillen.

Aluksi saarelle kuljettiin laitoksen veneellä tai merivartioston kuljettamana. Kerho hankki ensimmäisen oman veneensä 1974. Kalustoa uusittiin 1981, vanha vene vaihdettiin uuteen Busteriin sekä ostettiin moottori. Nykyisin kerholaisten käytössä on uudempi SunBuster-alumiinivene ja siinä vuonna 1992 hankittu 20-hevosvoiman perämoottori sekä saarella säilytettävä soutuvene

Veneilyn edistämiseksi ja meriturvallisuuden parantamiseksi kerhoon päätettiin vuonna 1972 perustaa erillinen laivasto-osasto, joka järjestää halukkaille laivurikurssit. Osaston johtoon valittiin Olli Halonen ja Jussi Harkonmäki. Oman veneen hankkimisen jälkeen kukin kerhon veneen käyttäjä veloitettiin suorittamaan merenkulun teoreettinen kurssi Haloselle ja hankkimaan moottorin käyttöön liittyvää ohjausta Suinuniemeltä. Vasta sen jälkeen sai veneen ajoluvan. Kurssin suorittaneiden määrästä ei ole tietoa.

18.3.-72 Moottorikelkkasafari Helsinki – Träskö. ”Lähde jätkä safarille, jos värkeissä on varaa. Ei ole muuten mamman poikien hommaa ja hyvä on, jos on vakuutus ja testamentti tehtynä. Jos näin on, voit nauttia poskettomasta matkanteosta, kevätilmasta ja merestä, jota susiturkki kahlitsee! Kiva fiilinki on koskettaa 7 solmua kulkevan Ms. Aallottaren kylkeä, paiskata kapteenin kanssa kättä oikealla ja vasemmalla juoda förstin konjaakit.” (Täskön päiväkirjasta)

Träskön vesien tyypillisimpiä saaliskaloja ovat kampelat, ahvenet, lahnat, siiat ja särjet. Onnekkaimpien onkeen tai verkkoon osuu joskus jokunen taimen tai komea hauki. 80-luvulla oli turska vallannut vedet ja syvänteistä juksattiin hirmupetoja, eikä silloin juuri muita kaloja saatukaan. Kuvassa mestarikalastaja Liisa saaliineen.

Talkoilla hommat hoituu!

Eräkerhon perustamisesta lähtien on Träskön kunnostus ja huoltotyöt tehty talkoilla. Kerholaisista on aina tarvittaessa löytynyt innokas talkooporukka ja erilaisia ”ammattimiehiä” mitä moninaisempiin töihin.

Talkoot on yleensä järjestetty kaksi kertaa vuodessa. Keväällä laitetaan paikat kuntoon, tehdään tarvittavat korjaukset, viedään vene rantaan, asennetaan laiturit ja pumppu. Syksyllä lomakauden jälkeen tehdään talvikunnostus ja suunnitellaan tulevat kunnostustyöt.

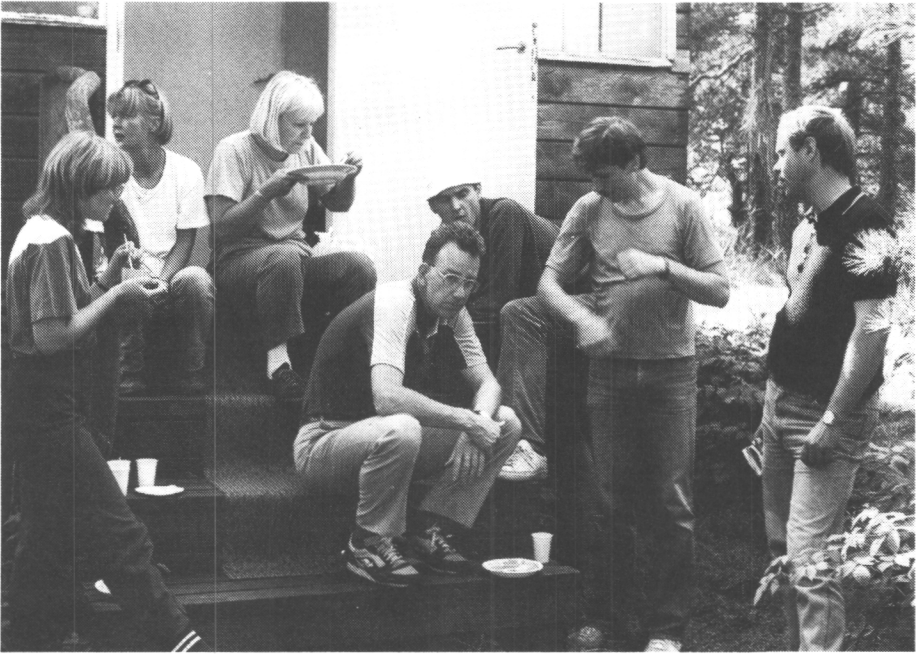
Suurimpia töitä on ollut mökin peruskorjauksessa avustaminen, saunan rakentaminen ja kunnossapito sekä vaikeasti saareen saatavan polttopuun hankinta. Puuhuoltoon saimme kuitenkin apua yllättäen mereltä, joka antoi meille syksyllä 1991 neljän vuoden polttopuut; tukkilautta hajosi Porkkalan selällä ja hyvää koivua ajautui Träskön rantaan. Kelpaa sitä nyt lämmitellä saunaa venäläisellä koivulla.

Talkookuljetuksiin olemme saaneet korvaamatonta apua Porkkalan merivartioston miehiltä. He ovat lukemattomia kertoja hoitaneet sekä talkooväen että tarvikkeiden kuljetukset saareen. Kerhon tytöt ovat hoitaneet kämpän suursiivouksen.

Talkootyö onkin ensiarvoisen tärkeä toiminnan ylläpitämisessä kohtuullisin kustannuksin. Lämmin kiitos laitoksen johdolle ja tutkimusalue toimistolle, jotka ovat suhtautuneet asiaan myönteisesti.

Mökin peruskorjaus tehtiin syksyllä 1985 ja keväällä 1986. Kerholaiset osallistuivat innokkaasti talkoisiin. Materiaalin kuljetuksessa oli mukana 40 henkeä ja talkoopäiviä kertyi viikonloppuisin runsaasti.

Hernerokka maisuu talkoiden tauolla.

Kunnostetun mökin ensimmäinen lumivaippa talvella 1985–86.

Havaintoja Träsköstä keväältä 1973

Karno Mikkola

Olen käynyt linturekillä Kirkkonummen Träskössä lukuisia kertoja. Viime vuosina retkeily tähän komeaan saareen on ollut vähäisempää, mutta 70-luvulla siellä tuli käytyä melko säännöllisesti.

Keväällä 1973 muuton seuranta saarella oli erityisen aktiivista. Jaksolla 19.5.–1.6. oltiin 7 päivänä seuraamassa aamumuuttoa. Saarella ei yövytty, vaan päivittäin tultiin omalla veneellä Bölestä, josta matka kesti n. 20 minuuttia. Seuraavassa tiedot (retkeen osallistuneet, sää, havainnointipaikka- ja aika) ja yhteenvetona havaintoja kultakin päivältä.

19.5. Mukana Eero Haapanen ja Seppo Vuolanto. Sää: 4.00 lämpötila +10°C, pilvisuus 8/8, tuuli N 0–1 bof., näkyvyys 2–4 km; 9.00 NE 5, 10–20, myöhemmin sadetta. Havainnointipaikkana 5.15–8.15 bunkkeri, 8.30–11.00 länsirannan korkea kallio.

Havaintoja: Kuikkalinnut, muutto heikkoo, muutama kuikka ja kaakkuri määritettiin; Härkälintu, 2 uimassa; Silkkuiikku, 2 soidintelevaa avomerellä; Sepelhanhi, 9.25 60 parvessa muutti ENE; Alli ja mustalintu, muutto heikkoo, lepäileviä niukasti; Nuolihaukka, 1+1 paikallista (p); Tuulihaukka, 1 p; Pikkutylli, 1 NE; Tylli, 1 NE; Merikihi, 1 vaalea kierteli W-puolella; Käki, useita p; Palokärki, 1 soidinteleva; Kiuru, useita muutti N; Satakieli, 2 laulavaa (-); Pajulintu, runsaasti paikallisia; Idänuunilintu, 1 -; Harmaasiippo, runsaasti paikallisia; Nokkavarpuinen, 7.15 1 N; Punavarpuinen, 2+2 p, 5 muuttavaa; Punatulkku, laulava.

20.5. Eero Haapanen. 5.00 +3°C, 4/8, N 1, 4–10, 11.00 0/8, SW 1, 10–20. Saarella 5.45–12.50, SW-kärjessä 5.50–9.45.

Tavi, järveltä n. 200 m NE rahkasuolla pesä, jossa 10 munaa; Tukkasotka, järven lähellä pesä, jossa 9 munaa; Punasotka, 1 E; Mehiläishaukka, 9.30 1 N; Nuolihaukka, 10.30 1 kiertelevä; 11.00 1 N; Tuulihaukka, 11.00 1 N; 1 p; Kurki, 10.00 ääntä; Isokuovi, 8.45 1 N; Heinäkurppa, etelälahden lehdossa soidinääntä aamupäivällä, Eero näki vilaukselta; Ruokki, 1 S; Luotokirvinen, SW-kärjessä 1 p; Sinirinta, 1 - + 1 p N-kärjessä; Lehtokerttu, 2 p; Pikkusiippo, 1 naaraspukuinen p; Närhi, 1 p; Tikli, 1 N.

23.5. Eero Haapanen, Olavi Hildén, Kari Lahtela, Kauri Mikkola. 5.00 +6°C, 8/8 cirrus, ESE 0–1, 2–4; 7.00 utua, näk. 200–500 m; 9.00 8/8, ajoittain heikkoa sadetta, 1–2; 12.00 8/8 cirrus. 5.10–6.20 bunkkerilla, 6.40–9.30 NW-kärjessä, pois 12.10.

Valkoposkihanhi, 9.08 36 NNE yli; Sepelhanhi, 6.45 230 ENE; Hanhi-laji, 5.48 70 SE, 10.03 40 NE; Mehiläishaukka, 9.00 1+1 N, 1 S ja 1 pyöri; Varpushaukka, 10.30 1 NNE; Tuulihaukka, 2 p; Töyhtöhyppä, 7.00 5 SW; Ruokki, 2 kiertelevää; Kultarinta, 1p; Idänuunilintu, 1p; Tikli, 9.00 1 S

24.5. Timo Haikarainen, Markku Harmanen, Atte Nissinen, Pekka Puhjo. 5.00 +12°C, 8/8, ajoittain heikkoa sadetta, NW 0, 1–2; 7.00 4/8, SW 2. Saarella 4.45–12.15

Kurmitsa-laji, ollessamme W-rannan huipulla muutti korkealla 11.45 NE kurmitsa, joka huusi yhtämittaisesti kaksitavuista ”plyy-ŕ”-ääntä. Äänen kuuluessa vielä kaukaa tuli mieleen lähellä ääntelevä punavarpuunen; Pikkulokki, 6.50 4 E; Kultarinta, -; Kukankeitäjä, -; Punavarpuunen, -; Pohjansirkku, 2 p; Neitoperhonen, 11.30 1 Sommarön suunnasta.

26.5. Seppo Vuolanto. 5.00 +1°C, 0/8, NE 1, yli 20; 7.30 E 3. Saarella 4.30–11.30, bunkkeri 5.15–7.30, SW-kärki 7.45–10.05.

Kuikkalinnut, yht. 800 itäisiin suuntiin; Härkälintu, 2 uivaa; Sepelhanhi, kolmessa parvessa yht. 52 ENE; Hanhi-laji, kolmessa parvessa yht. 18 ENE; Jouhisorsa, 6.15 1/1(koiras ja naaras) ENE; Lapasotka, 8.00 4 ENE; Telkkä, 8.15 10 koirasta kierteli; Allit, selällä tuhansia, muuttavia 7+8; Mehiläishaukka, 9.20 2 N; Nuolihaukka, 8.15 1 NNE; Tuulihaukka, pari paikallisena; Pikkutylli, 1+1 muutolla; Tylli, 1 NE; Tundrakurmitsa, 8.15 4 laskeutui luodolle; Kuovi, 1 NE; Karikukko, 5.30 2 ENE; Kahlaaja-laji, 5.15 40 ENE, 6.45 50 ENE (isoja ja pieniä), 7.00 150 kaukana ENE; Pikkukahlaaja-laji, 6.00 14 N (valkovatsaisia), 6.45 7 ENE; Merikihu, 1 tumma p; Ruokki, 7.00 2 ENE; Sepelkyyhky, 1+3 muutolla; Tervapääsky, vilkasta muuttoa NE; Haara- ja räystäspääsky, vilkasta muuttoa N; Luotokirvinen, 1 -; Kultarinta, 5 -; Lehtokerttu, 1 -; Idänuunilintu, putosi saareen klo 10 ja alkoi laulaa; Harmaasieppo, satoja p; Pikkulepinkäinen, useita p; Punavarpuunen, 1 -; Urpiainen, 1 p.

27.5. Kari Lahtela, Liisa Pietarinen. 5.00 +1°C, 0/8, NNE 1, yli 50, 10.00 alkoi tuuli S 3, 12.00 SSW 1. Saarella 5.00–13.45, koko ajan SW-kärjessä.

Kuikkalinnut. Yht 2333 itäisiin; Kaakkuri, vain 1 määritetty; Merimetso, 10.00 2 ENE; Joutsen-laji, 6.30 1 NNE; Sepelhanhi, 4.40 130

ENE, 6.30 170 ENE, 6.30 70 ENE, 7.00 100 ENE, 9.00 44 ENE, 12.00 32+50 ENE, 12.30 100 uimassa, 13.45 170 ENE; Ristisorsa, 6.45 1 NE, 7.15 1 SW; Sinisorsa, 6.00 6 koirasta W; Telkkä, 8.00 10 SW; Pilkkasiipi, 12.00 20 korkealla NE; Hiirihaukka, 11.00 1 N; Mehiläishaukka, 9.30 1+2 N, 10.00 2 N, 10.30 1 N, 10.45 1 N, 11–12 yht. 9, 12–13 yht. 6 ja 13–13.45 yht. 6 N; Kalasääski, 10.00 1 NNE; Kurki, 13.15 7 N, 13.45 4 N, 13.50 6 N; Töyhtöhyppä, 6.30 4 N; Suosirri, 7.15 14 ENE; Pikkukuovi, 9.00 1 ENE; Kahlaaja-laji, 7.00 25 ENE, 8.00 1 ENE, 8.00 15 ENE, 9.30 20 ENE, 12.45 150 ENE; Merikihu, 5.30 1 vaalea ENE, 9.45 2 ENE, 11.00 1 vaalea; Ruokki/etelänkiisla, 7.00 1 ENE; Sepelkyyhky, 7.30 8 SW; Turkin/turturikyyhky, 11.00 2 laskeutui; Naakka, 5.45 3 N, 7.45 1 N; Tikli, 9.00 ääntä N.

28.5. Lasse J. Laine. 5.00 +6°C, 0/8, WSW 0–1, yli 20. SW-kärki 4.50–10.10, jonka jälkeen siirryttiin Svartbådalle, josta arveltiin kahlaajien näkyvän paremmin.

Sepelhanhi, seitsemässä parvessa yht. 370 itäisiin; Harmaahanhilaji, 5.30 2 NE; Hanhi-laji, 16 parvessa yht. 1380 itäisiin; Jouhisorsa, 8.30 1/1 ENE hanhiparvessa; Lapasotka, 5.30 koiras ESE pilkkasiipien seurassa, 9.00 2/5 ENE; Pilkkasiipi, 5.30 9 ESE; Hiiri/mehiläishaukka, 12.15 1 N; Ruokki, 5.15 2 ENE; Kurmitsa-laji, 5.30 10 E; Kahlaaja-laji, 8.15 3000 kaukaa ENE, 8.30 60 kaukaa ENE, 9.00 150 kaukaa ENE; Merikihu, 9.45 2 vaaleata ENE.

1.6. 5.00 +8°C, 0/8, S 1, 10–20, 9.00 E 2–3. Saarella 5.35–10.30, SW-kärki 5.40–6.40, NW-kärki 7.00–9.00

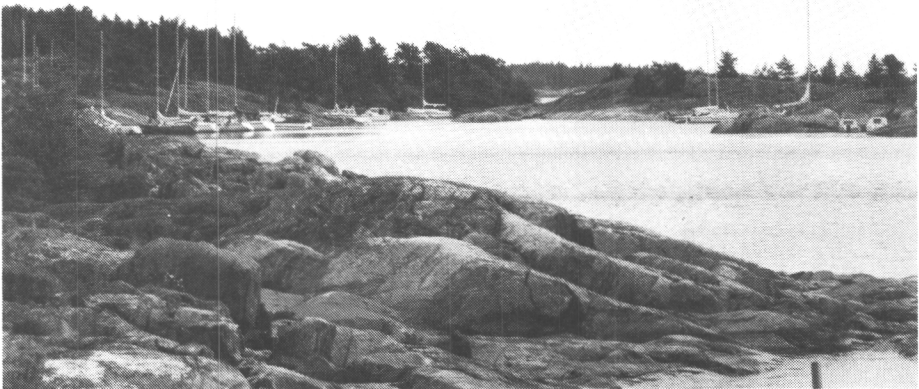
Mehiläishaukka. Yht. 8 N

Eräkerhon lomaparatiisi pian taas luonnonsuojelualue

Eino Piri

Metsäntutkimuslaitoksen Henkilökunnan Eräkerhon lomailualue, Stora Träskön saari sekä koko Porkkalan saariston tulevaisuus on ollut monen tarkastelun kohteena. Erityisesti asiaan paneutui Uudenmaan lääninhallituksen asettama Porkkalan saaristotyöryhmä, jossa oli myös Metsäntutkimuslaitoksen edustus. Tavoitteena on löytää mahdollisuudet käyttää arvokasta saaristoaluetta edelleen vapaa-ajan viettoon, mutta taata samalla arvokkaan luonnon säilyminen tuleville sukupolville. Jakamalla Porkkalan saaristo toiminnallisiin vyöhykkeisiin, luonnonsuojelun ja virkistyskäytön toivotaan palvelevan parhaiten sekä nykyisiä saariston käyttäjiä että tulevia sukupolvia. Suojelemalla osa alueesta taataan tuleville polville ainakin tältä osin mahdollisuus vaikuttaa Porkkalan saariston ”kehittämiseen”.

Porkkalan luonnon suurimman uhkan muodostavat yhä lisääntyvät virkistäytyjät. Veneiden suuret ja yhteyksien parantuessa Porkkalan saaristossa ennätää pistäytyä sopivasti päiväkäyntinä pääkaupunkiseudulta saakka. Hotelliluokan yöpymismahdollisuudet veneissä ovat lisänneet myös yön yli ankkurissa olevien veneiden määrää suojaissa poukamissa. Veneilypalvelujen puuttumisen vuoksi kulutukselle herkät Porkkalan saaret ovat joutuneet veneilijöiden huoltovarikoiksi ja jokamiehen oikeutta on käytetty usein varsin vapaamielisesti. Pääkaupunki-

Kymmenet huviveneet täyttävät Träskön rantojen suojaissat poukamit viikonloppuisin ja loma-aikana.

seudun läheisyys on vaikuttanut myös lomarakentamiseen saarissa ja mantereen rannoilla. Tämä lisää entisestään alueen rakentamattomien saarien, kuten Träskön käyttöä.

Porkkalan saaristo suojelijoiden, miehittäjien ja virkistäytyjien mielenkiinnon kohteena

Porkkalan luonnon erikoisuus havaittiin jo varhaisessa vaiheessa. Luonnontilaiset kallioiden väliset rehevät lehdot ja soistuva makeanveden lampi ei ole aivan yleinen ulkosaarilla. Perustettaessa maamme ensimmäistä luonnonsuojelualuetta vuonna 1938 Träskön saaresta tuli Metsäntutkimuslaitoksen hallitsema Porkkalan kansallispuisto. Vuokraajan rakentaminen muutti saarta kuitenkin niin, että vuonna 1957 kansallispuisto päätettiin lakkauttaa. Tätä päätöstä kerrotaan silloisen luonnonsuojelupalvoja Kalliolan katuneen koko loppuelämänsä. Nyt luonto on pehmentänyt vuokra-ajan jäljet Porkkalan saarilta ja sen luonnon erikoisuuteen kiinnitetään jälleen huomiota.

Nykyisin saariston tärkeimmät saaret ovat puolustuslaitoksen, kuntien ja yksityisten hallinnassa. Puolustuslaitoksen saarille maihinnousu on kiellettyä ja ulkomaalaisten veneilijöiden ei ole mahdollista edes pysähtyä Porkkalan sotilas-alueella. Valtion omistuksessa olevista saarista vain Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa oleva Träskön saari on täysin vapaasti veneilijöiden käytettävissä. Saariston luontokohteista yleisöä kiinnostavat eniten rakentamattomat saaret ja rannat. Mikäli näiden alueiden käyttö saa jatkua hallitsemattomana, lisääntyy väistämättä luonnonsuojelullisesti arvokkaiden alueiden kuluminen ja virkistyksestä tärkeiden luonnonsuojeluarvojen väheneminen. Lisääntyvä paine tuntuu kohdistuvan erityisesti luonnoltaan edustavimpaan Träskön saareen.

Uusi suojelu turvaa Träskön tulevaisuuden

Porkkalan saariston hoitoa- ja käyttöä suunniteltaessa kaikki kehittämis- muodot pyritään sopeuttamaan luonnonsuojelun ja virkistyskäytön tavoitteisiin. Jotta tämä olisi mahdollista, luonnonsuojelu ja virkistyskäyttöön tulee hankkia rakentamattomia maa-alueita lisää lähes 120 hehtaaria. Rahaa siihen kuluisi noin 22 miljoonaa markkaa. Näin virkistäytyjiä voitaisiin ohjata myös muualle kuin nyt ainoalle julkisessa hallinnassa olevalle saarelle. Porkkalan niemen kärjen läheisyyteen rakennettava vierasvenesatama tarpeellisine palveluineen vähentäisi

Lapinjärven Hirvijahti

Jukka Aarnio

Varhaisvaiheet

Jo vuonna 1960 aloitettiin METLAn mailla Lapinjärvellä Latokartanon palstalla henkilöstön toimesta ensimmäiset hirvijahdit. Metsästykseen käytettiin 600–700 hehtaarin suuruista aluetta, joka yhä edelleen on hirviseurueen pääasiallinen jahtialue. Kaiken kaikkiaan METLAn hallinnassa oleva metsästysalue on vähän yli 1 000 hehtaaria.

Jahtiin liittyvistä järjestelyistä ja sen toteutuksesta vastasivat laitoksen puolesta alussa ja vielä vuosia myöhemminkin metsätalousinsinööri Heikki Leppänen ja rakennusmestari Esko Mattila. Latokartanon alueelle haettavien hirvilupien määrä perustui etupäässä metsäteknikko Varmolan lausuntoon hirvien runsaudesta. Metsästys alueella tapahtui yhteistyössä Ingermaninkylän ja Rudomin Metsästysyhdistyksen kanssa, joka haki hirviluvat sekä omille että laitoksen alueille ja luovutti kiintiöstään tavallisesti yhden aikuisen hirven luvan METLAlle. Vastineeksi paikallinen metsästysseura sai käyttää omassa jahdissaan METLAn maa-alueita. Silloinen ylimetsänhoitaja Leevi Miettinen myönsi seuralle hirvenmetsästysoikeuden sillä edellytyksellä, että ”metsästys tapahtuu vuoroviikoin ja hyvässä yhteisymmärryksessä”. Myöhemmin 1960-luvulla käytäntö muuttui siten, että laitoksen väki metsästi aluksi alueellaan haluamansa ajan, ja ilmoitti seuralle alueen vapauduttua heidän käyttöönsä.

Lapinjärven jahtiporukka oli alkuvuosina pieni siitä huolimatta, että jahtiin olivat tervetulleita kaikki laitoksen henkilöstöön kuuluvat. Metsästysseurueen pienuus johtunee siitä, että verrattain harvat hirvi-

Lapinjärven hirviporukka oli aluksi pieni. Vasemmalta Esko Mattila, Martha Avery (USA), Heikki Ravela, naapuriseurannan koiramies ja Esa Rönkkö Latokartanon kämppän edustalla 70-luvun puolivälissä.

jahdistä ylipäättään kiinnostuneet henkilöt tiesivät Lapinjärven metsästysmahdollisuuksista. Vuonna 1968 tilanne muuttui jonkin verran, kun seurueeseen tulivat mukaan Max. Hagman, Viljo Holopainen, Olavi Huikari, Hannu Kalaja, Kimmo Paarlahti, Heikki Ravela ja Paavo Julius Viro. Osalle em. henkilöistä jahtikäyntejä tuli kuitenkin niukasti tai ei ollenkaan. Sen sijaan Kalaja ja Ravela kuuluvat yhä edelleen Lapinjärven jahdin kantaviin voimiin.

Alkuvaiheessa metsästyksessä ei käytetty ajomiehiä, vaan jotkut ampujista toimivat vuorotellen ajomiehinä. Metsästys tapahtui myös niin, että ampujat kulkivat sovittuja omia reittejään tietyn aikataulun mukaan samanaikaisesti. Toisinaan metsästettiin myös koirien kanssa, jolloin koiramiehillä oli myös metsästysoikeus. Alueen pienestä koosta johtuen koirametsästys päättyi useimmiten huonoon lopputulokseen.

1970-luvulle tultaessa METLAN väki kiinnostui yhä enemmän jahdistista, ja sekä uusia ampujia että ajomiehiä ilmoittautui mukaan jahtiin. Ampujia täydentämään tulivat mm. Pertti Laakso, Kari Löyttyniemi ja Eero Paavilainen, joista Laakso osallistuu edelleen jahtiin. Ensimmäisiä innokkaimpia ajomiehiä olivat Esko Salo, Yrjö Suinuniemi ja Lauri Vuorisalo, joka sittemmin on siirtynyt ampujaksi.

Jahtia Latokartanon alueella helpottivat pitkin ja poikin kulkevat metsäautotiet. Tästä syystä ajot olivat usein varsin lyhyitä. Toisaalta

maaston ja metsien ikärakenteen vaihtelevuus houkutteli hirviä alueelle, ja tarjosi niille tiheiköissä otollisia lymyilypaikkoja. Tästä syystä Esko Mattilan mottona olikin: **”hirvi voi täällä tulla kosk' vaa ja mist' vaa”**. Tämä motto pätee yhä edelleen ja on hyvänä ohjeena uusille ampujillekin. Eräänä kertana Mattila olikin jonkun toisen (ilmeisesti koiramiehen) kanssa kahden jahdissa. He seisoivat metsätiellä ja puhuivat juuri tästä asiasta Tällöin toinen yhtäkkiä sanoi: ”Tuossakin muuten yksi seisoo, ammunko mää?” Johon Mattila: ”Ammu helvetissä!” Ja siihen se kaatui.

Eräkerhon mukaantulo

1970-luvun alkupuolella jahtiin osallistuvien määrä yhä lisääntyi. Vuoden 1976 salinjan jyväluku -pöytäkirjaan oli merkitty jo 15 ampujaa ja 5 ajomiestä. Seuraavana vuonna lokakuussa kutsuttiin koolle Eräkerhon ylimääräinen kokous, jossa päätettiin laitoksen luovuttaneen metsätysoikeuden koko henkilökunnalle riippumatta siitä, olivatko he kerhon jäseniä vai eivät. Lisäksi päätettiin ampujien ja ajomiesten tasa-vertaisuudesta saaliinjaossa sekä annettiin kerhon sihteerille tehtäväksi ”riittävän näkyvästi ilmoittaa Lapinjärven jahdista”.

Hirvi on kaatunut. Ampuja selittää jo kahdeksatta kertaa kaadolle kerääntyville ampujille ja ajomiehille: mistä tuli, minne ammuin, minne juoksi, tähän kaatui.

Saaliin veto pitkien matkojen takaa, yli mäkkisten, kivikkoisten ja risukkoisten maastojen, on rankkaa puuhaa.

Pahin urakka on ohi. Hirvet nostetaan peräkärnylle. Viimeinen matka nylkypaikalle alkaa.

Vuodesta 1978 alkaen Ingermaninkylän ja Rudomin Metsästysyhdistyksen kanssa tehty kaatolupien luovutussopimus on tehty Eräkerhon kanssa. Tästä vuodesta alkaen voidaankin Lapinjärven jahdin katsoa siirtyneen virallisesti Eräkerhon toiminnaksi. Varsinaisessa toiminnassa ei kuitenkaan tapahtunut olennaista muutosta, koska Kimmo Paarlahti oli jo 60-luvun lopulta lähtien hoitanut ansiokkaasti yhdysmiehen tehtävät paikalliseen metsästysseuraan päin ja jahtiseurue pysyi lähes ennallaan.

Metsästyksen johtajana oli alusta pitäen ollut Mattila, joka ei enää ollut METLAN palveluksessa. Jahtiin osallistuvien määrän kasvaessa Mattilan kiinnostus Lapinjärven jahtia kohtaan myös laimeni. Vuonna 1980 alkoikin uusi aikakausi, kun Antti Isomäki ryhtyi hoitamaan metsästyksen johtajan tehtäviä. 1970-luvun loppuun ajoittui myös toinen merkittävä muutos. **Naiset** tulivat mukaan hirvijahtiin ajomiehiksi tai pikemminkin ajohenkilöiksi. Joillekin tämä tämä oli kauhistus suorastaan järkytys. Sen sijaan uudelle jahdinjohtajalle ”naiset” toivat uutta intoa ja pontta sekä käskynjaolle että varsinaiseen jahtiin. Ensimmäisiä naisajajia olivat Hillevi Sinkko ja Anna-Kaisa Korhonen, joka yhä edelleen toimii seurueessa ajajana, ”jakomestarina” lihanjaossa, peijaislihojen irrottajana, kirstunvartijana ja päiväkirjanpitäjänä.

Saaliinjako on tarkkaa puuhaa. Vastaavanamestarina Kimmo Paarlahti.

Jahdin laajuus ja suuruus

Lähes koko 1960-luvun ajan jahtiseurueen kaatolupien määrä oli yksi aikuinen hirvi. Sen jälkeen lupien määrä kohosi kahteen kaatolupaan. Aina vuoteen 1977 saakka lupamäärä pysyi kahdessa. Vuonna 1978 seurueelle myönnettiin lisälupineen jo 3 aikuisen ja 3 hirven vasan kaatoluvat. Vuoteen 1981 asti lupamäärä pysyi tämänsuuruisena. Lisämausteen jahtiin toi vielä vuosina 1980 ja 1981 myönnetty valkohäntäpeuran kaatolupa. Seurueelle myönnettyjen lupien määrä noudatti hyvin Etelä-Suomessa vallinnutta hirvikannan yleistä kehitystä.

Aikuisten hirvien lupamäärä pysyi kahdessa aina vuoteen 1990 saakka. Sen sijaan vasojen määrä putosi jo 1980-luvun jälkipuoliskolla yhteen. Vuonna 1991 palattiin 1970-luvun alkupuolen lupakiintiöihin eli yhteen aikuiseen ja yhteen vasaan. Kaatoprosentti on Lapinjärven hirvijahdissa on ollut 100, vaikka joskus pahimpina vuosina hirvet ovat ajeluttaneet metsästäjiä Helsingistä aina joulukuun puoliväliin asti.

Seurueen saamalla lupamäärällä on ollut selvä yhteys jahtiin osallistuvien määrään. 1980-luvun alussa mukaan ilmoittautuneita ampujia oli jo lähes 20 ja ”ajomiehiehien” määräkin vaihteli 10 ja 15 välillä. Lupamäärien vähetessä jahti-into myös laimeni. Viime vuosina osallistujamäärä on vakiintunut 15–20 metsästäjään. Naisedustus on seurueessa edelleen vankkumaton nimenomaan ajopuolella. Vuonna 1993 murret-

Entisestä ajomiehestä Marja Aallosa tuli seurueen ensimmäinen naisampuja v. 1993.

tiin porukassa raja-aitoja, kun ensimmäiseksi naisampujaksi ryhtyi lapinjärveläinen Marja Aalto.

Talkoot ja peijaiset

Perinteisesti vuotuinen jahti on aloitettu talkoilla, jolloin on rakennettu uusia ja kunnostettu vanhoja ampumalavoja. Lisäksi ampumasektorien raivauksessa on jatkuvasti työsarkaa. Tiheimmissä metsiköissä on ollut tarpeen merkitä myös rajalinjat värinauhoilla mahdollisten naapurikoukkausten estämiseksi. Talkoopäivän huipentumana on ollut edellisvuoden soppalihoista tehty talkookeitto. Osallistuminen talkoisiin on ollut erittäin runsasta johtuen osittain parhaasta suppilovahverokaudesta ja sen virallisesta käyntikertaluonteesta. Saaliinjakohan on aina ollut sidoksissa käyntikertoihin. Virallisen kirjanpidon mukaan vuodelta 1986 voidaan todeta, että metsästyspäiviä koko seurueella oli yhteensä 132 kappaletta. Jahdin onnistuessa yli odotusten on se saatu päätökseen kahden käyntikerran jälkeen, kuten kävi vuosina 1988 ja 1989.

1980-luvulla hirviseurueen naisistumisen myötä viritettiin myös henkiin peijaisperinne. Ensimmäiset peijaiset pidettiin ravintola Espilässä todennäköisesti vuonna 1983. Kahden ravintolavuoden jälkeen siirryttiin kotipeijaisiin Petäjistön boksiin Martinlaaksoon. Alkuvaiheessa syötiin perinteiset peijaiskeitot tarvittavine tykötarpeineen. Jatkossa hirvipata erilaisine muunnoksineen on ollut peijaisruokana.

Tulevaisuus

Yhteistyö paikallisen metsästysseuran kanssa on sujunut kitkattomasti ja yhteisjahteja on järjestetty aina tarvittaessa. Metsästäjät vaihtuvat, mutta yli 30 vuotta kestänyt yhteistyö näyttäisi näillä näkymin jatkuvan entisellään. Samoin metsästyksen kannalta keskeinen jahtialue näyttäisi edelleen olevan hirvien suosiossa riippumatta alueella tehdyistä voimakkaistakin hakkuista. Metsästysalueen käytölle ei myöskään METLA:n taholta näytä olevan minkäänlaisia muutospaineita.

Viimetalviset tulokset hirvilaskennasta osoittavat Uudenmaan Riistanhoitopiirin alueella hirvikannan lisääntyneen. Tämä merkitsee jo tälle vuodelle lupamäärien 10 prosentin lisäystä. Porukan toiveena on jo jonkin aikaa ollut saada lisäystä jatkuvaan 1+1 -kiintiöön. Hirvilaskennan tulokset ovat toiveita herättäviä. Lupamäärien lisäykset tekisivät jahdin entistä mielekkäämmäksi ja toisivat mahdollisesti uusia innokkaita metsästäjiä mukaan seurueeseen.

Erätarinoita

Viimeinen latu Koilliskairassa

Eljas Pohtila

Vappuna 1984 päätimme Pekka Kilkin kanssa tehdä vielä kerran karhunpyytöretken meille niin mieluisaan Koilliskairaan, joka oli muuttumassa Urho Kekkosen kansallispuistoksi. Puisto oli itse asiassa jo perustettu, mutta kun rajat olivat vielä lopullisesti käymättä, karhun kevätpyynti oli entiseen tapaan mahdollista. Tuumimme, että muut pyytömiehet eivät sitä ehkä tietäisi ja otaksuimme saavamme harjoittaa primitiivistä urheiluamme kerrankin aivan rauhassa.

Ajoimme Rovaniemeltä linja-autossa Kemijärvelle, mistä kollegamme Matti Klemetti heitti meidät autollaan Kärekevaaraan niinsano- tusti annon laitaan. Sää oli mitä lupaavin; sateli vettä ja lumi upotti pohjia myöten. Karhujen on silloin noustava pesästä. Mielialamme kohosi korkealle. ”Ammumme, ei yhtä vaan kaikki puiston karhut. Ei jätetä sanansaattajaa”, uhosimme kun tiesimme tämänkaltaisen reissun olevan kohdaltamme viimeinen tuohon kairaan.

Keinottelimme itsemme soseessa Nuortin varteen Mettopalon kämp- pälle. Pekka ei yleensä kämpille suostunut, koska ”siellä on muita”. Niin oli nytkin, nuorehko mies, joka muka tiesi, että ”ei tule keliä enää tänä keväänä”.

Levähdettyämme yösydämen työnnyimme ärjänteessä pohjoista kohti. Hiihdimme niin kauan kuin jaksoimme ja pysähdyimme Kumma- lehdon ojan pienelle sivuhaaralle. Pekka olisi kyllä jaksanut pidemmäl- lekin, mutta minä en, kun minulla oli ahkio vedettävänä (tai olisin kyllä, mutta en enää viitsinyt).

Valitsimme hyvän asentopaikan ja kaadoimme lupia kyselemättä hongan rakotulipuuksi. Evästelyämme aloimme päästä joka suhteessa oikeaan tunnelmaan. Juuri kun vielä kerran onnittelimme toisiamme oikeasta päätöksestä lähteä Koilliskairaan, kuului tulojäljiltämme koiran haukahdus. Hetken päästä kuului suksen rahina ja kohta valopiiriin työntyi kaksi palavasilmäistä, väsynyttä miestä karhukoirineen. He katelivat kaihoten hyvää leiriämme, mutta kun emme edes kahvia tarjonneet, he ymmärsivät jatkaa matkaa. Eivät kauaksi, sillä pian kuulimme läheisen Voittivaaran rinteestä kirveen iskuja.

No, pari miestä ja koira lisää kairaan voi olla pyynnin kannalta hyväksikin, lohduttelimme toisiamme. Mutta eihän se siihen päättynyt. Avaamaamme latu-uraa pitkin alkoi lappaa miestä toinen toisensa jälkeen. Lopuksi tuli kokonainen koiravaljakko miehineen ja arsenaaleineen.

Oli jo myös uudenlaisia, aseettomia tulijoita. Se selvisi meille aamulla, kun lukuisia leiripaikkoja väistellen pyrimme väljemmille selkosille. Pekka lähti toimittamaan niinsanottua suurempaa luonnollista tarvetta vankkaoksaisen kuusen tyvelle. Hän palasi sieltä hiljaa kiroillen. Joku kamerakaulainen luonnonharrastaja, jonka itsekin näin, oli kiinnostunut kuusen tyvellä havaitsemastaan liikkeestä ja lähestynyt

Valitsimme hyvän asentopaikan...

paikkaa vaanien kamera laukaisuvalmiina. Pekan mukaan vain hänen viime hetken ripeä toimintansa esti vuoden luontokuvan syntymisen.

Asioitten nykyistä tilaa päivitellen kiertelimme huonossa kelissä vain lähivaaroissa ja palasimme Nuortin vartta leiriimme. Näimme sentään kotkan. Illalla sää viileni ja hanki alkoi tehdä kuorta. Aamulla oli lentokeli ja päätimme pyyhkäistä kauemmas pohjoiseen, Jaurulle. Menomatalla poikkesimme Vierihaaran kämpälle. Siellä tapasimme pelkosenniemeläisen ”kotamikon”, joka oli rationalisoinut karhunpyynnin huippuunsa. Hän metsästi ”joen yli tulevaa karhua” kämpän ikkunasta. Kehui paikkaa hyväksi ja väitti vakavissaan karhuja siitä kulkeneen. Saaliista hän ei puhunut mitään, eikä suurriistanpyytäjältä sellaista sopinut kysyäkään. Jos kysyy, vastaajalla on silloin lupa valehdella niin paljon kuin kuuntelija uskoo.

Selvisi, että edellisenä yönä kämpällä oli ollut 10 miestä, kaikki menossa Jaurulle ja uusia menijöitä vääntäytyi kämppään. Tuli muuan muassa isä nuoren poikansa kanssa, isä väsyneempänä. Syömistä laatiessaan ja proviantteja tutkiessaan hän päätyi aina samaan purkkiin, josta valisti poikaansa: ”Ärtsoppa, se on ainakin hernekeittoa”. Sitä hän toisteli kuin mantraa.

Vierihaaran kämpälle kulminoitui sen kertainen retkemme. Arvasimme Jaurunkairan jo verkonsilmille hiihdetyksi ilman meitäkin. Söimme lujasti ja levähtelimme. Yritimme löytää METLAn ylijohdajaa, mutta uni voitti ennen kuin kumpikaan meistä suostui. Aamuyöstä laskettelimme kovassa pakkasessa Karhuaavan kautta takaisin vanhaan asentopaikkaamme. ”Ei tule keliä enää tänä keväänä”, viisastelimme, kun hyhmäinen lumi jymähti pohjia myöten jäähän. Saalis: ahman jäljet ja poron raato.

Seuraava päivä kului koivunuotiota poltellen - emme raaskineet kaataa enää uutta honkaa. Kehitimme ruokalajin, jolle annoimme nimen ”Voittivaaran viettelys”. Se on shaslikin tapainen: vartaassa vuorotellen sian savuläskiä, sipulia ja mitä muuta sattuu olemaan mukana. Syödään kylmässä ulkoilmassa kovaan nälkään.

Kilsihanki houkutteli meidät taas yön hämärtyessä hiihtämään Kolsavaaraan, joka on puolitunturi ja jossa kerran aikaisemmin olimme kokeneet jännittäviä hetkiä. Noustessamme Nuortin puolen sankasta metsästä vaaran lakea kohti rähähtää vastaamme karhukoira ja aloittaa kestohaukun. Kohta rinnettä laskea karuuttaa mies jalat harallaan ja kivääri ampumavalmiina. Ei sentään ampunut, mistä häntä kiittelimme. Hieman nolona hän tarjosi meille toverinsa kanssa piparkakkukahvit Kolsavaaran laella, missä he pitivät tähyystyspaikkaansa. Itse laskeu-

duimme Nuortin kanjonin sulille törmille, teimme roitotulet ja katselimme komean auringonnousun.

Totesimme, että ennen niin hiljainen kaira on täynnä miehiä. Päätimme kokeilla uutta taktiikkaa mekin. Purimme leirin ja siirryimme Karhuaavan halki virtaavan Karhuojan latvasaareen, toinen toiselle puolen saarta vastaanottamaan mieslaumojen säikyttämiä karhuja. Karhu oli mennyt aikaisemmissa ajoissamme kaksi kertaa juuri kyseisen paikan kautta.

Sää oli lämmennyt ja rakensin suksien päälle mukavan ”vatupassin”. Mahallani maaten pysyin joten kuten valveilla, mutta kun käänsin selälleni putosin kuin kaivoon. Heräsin siihen kun lumi, jota oli satanut monta senttiä, sulii naamallani. Lähdin kiertämään saarta nähdäkseni, mikä on pyytökaverini saalis. Hän oli ollut minua viisaampi ja ryöminyt makuupussiinsa ollen yhä sikeässä unessa. Päätelimme, että ”vatupassi” ei ehkä ole meille soveltuva nallen pyyntitapa.

Siihen lopetimmekin karhunpyynnin Koilliskairassa, josta oli jo tullut UK-puisto. Hiihdimme Nuortin vartta tutulle Mettopalon kämpälle, jossa paistoimme räiskäleitä ja ”valehtelimme toisillemme” niin kuin lapinmies sanoo juttujen kertomisesta. Välillä puhuimme paljon tottakin. Kun löysin lakistani mormyskan ja repustani siimaa, lähdin kokeilemaan Kärekeojan sulapaikoista tammukoita. Pekka ei yritykseeni uskonut ja pilkkasikin sitä.

Aurinkoiselta törmältä löysin muurahaispesän, jossa oli jo sen verran elämää, että sain terästettyä viehettäni muurahaisella. Tuskin ehdin laskea mormyskan ensimmäiseen sulareikään, kun siihen iski tammukka. Toisesta iski toinen, mutta sitten menetin vieheeni risuihin.

Sovitun, viikon pituisen ajan täytyessä pukkasimme tien varteen, taas huonossa kelissä. Noin 10 minuuttia odoteltuamme Konsta (Matti Klemetti) tulikin ja tarjosi meille keskioluet. Paikalle sattuiivat myös edellisvuoden tuttavamme, Tossavainen ja joku toinen, jotka olivat kadottaneet ihmeellisellä tavalla nallensa ison kuusen tyvelle.

Rovaniemellä kuulimme, että kollegamme Irmeli Ruokasen veli oli kaatanut karhun Nellimissä.

P.S. Kirjoitus perustuu Pekka Kilkin päiväkirjamerkintöihin.

Juhannusharjus

Kullervo Kuusela

Kesän 1956 urakka oli kartoittaa ja arvioida valtion metsä Saariselän tunturien pohjoispuolella yli Luttojoen ja idässä valtakunnan rajaa myöten. Työ alkoi Kattajärven ympäristön kankailla. Juhannuksen alla siirsin asennon Kolmosjärven eteläpäähän. Yöt olivat jo lämpimät ja sääsket ulkopuolellaan pitävä telta oli paras asunto.

Pieni pyöreistä hirsistä tehty kalamiesten savusauna määräsi asennon paikan järven rannalla. Sen riukulauteille mahtui hädin tuskin kaksi istumaan. Ei meitä useampia ollutkaan, minä metsänkävelijä ja, paikallisen työnimikkeen mukaisesti, asentomikko. Mikon tehtävänä oli osallistua varusteiden ja eväiden kantamiseen, sekä asennon ylläpitämiseen tulipuineen. Metsänkävelijälle teki kahvi hyvää herätessä aamulla ja lämmin pannullinen hänen palatessaan illalla metsästä.

Kävelin useimmat työpäiväni yksin. Metsä oli siihen aikaan ja siinä iässä turvallinen. Oli parempi pitää mikko tehtävissään, ja jos hän niin halusi, kalastamassa, kuin tyhjän panttina yhden miehen työssä. Jälkikäteen on käväissyt mielessä, että mitä olisi tapahtunut, jos olisin rikkonut jalkani pirunpellon louhikoissa, eikä kukaan olisi tietänyt, mistä etsiä.

Vesissä oli kalaa sen minkä jaksoi syödä, tosin pääasiassa haukea. Juhannuksen lähestyessä olimme kyllästyneet siihen. Piti saada purokalaa. Sen pyytämiseksi olin varannut aattopäivän. Kolmosjoen rantakan-kaat olivat työmaa järven luusuasta Luttojoelle asti. Kattajärven talossa oli kerrottu, että Kolmosjoessa on tammukoita ja sen syvänteissä suuria Lutosta nousseita harjuksia. Aattopäivän tuli olla yhdistettyä metsänkävelyä ja kalastamista.

Söin tukevan aamiaisen paistettuja munia ja savukylkeä, metsän parasta vihannesta. Ilmakuvilla oli reitti pitkin Kolmosjoen itäpuolen kankaita Lutolle ja takaisin pitkin länsipuolen kankaita. Olin merkinnyt kuville lupaavilta näyttäviä joenkohtia, joihin voi poiketa arviointityön lomassa. Olin ostanut ensimmäisen perhovapani uistinnavan lisäksi. Se oli kevyt, kolmiosainen ja soma kuljettaa repussa. Siiman ja perhon heiton taitoni ei ollut vielä kovin hyvä. Kuitenkin päätin jättää juhannuskalan perhon varaan. Valitsin mukaani tusinan verran perhoja, puolet pinta- ja puolet uppoperhoja. Nimetyillä malleilla ei ollut väliä. Kunhan näyttivät houkuttelevilta.

Vavan, rullan ja siiman sekä vähäisten eväiden lisäksi panin haavin reppuun. Useinkaan en kuljettanut sitä mukana metsänkävelyllä. Pitihän

kalalle antaa mahdollisuus luiskahtaa kädestä veteen. Kokemus ei kuitenkaan luvannut kalan paljoutta. haavi oli tarpeen juhannusaterian valmistamiseksi.

Ilma oli aamusta pitäen unettavan lämmin, kuin ukkosta enteilevä. Lähtö metsän ja jokivarren koivu- ja pajupensaikkoihin sekä paarma- ja sääskiparviin ei oikein houkutellut. Miksi en jäisi lepäilemään järven tuuliselle rannalle. Olihan yksi maan suurimpia juhla- ja vapaapäiviä. Järvestä saisi varmasti haukia. Muistin tarinat Kolmosjärven jättiläisharjuksista ja terästin itseni matkaan.

Aluksi ongin joen yläjuoksun kivisiä koskia, joissa piti olla tammukoita, suuriakin. Siima ja perho ottivat vähän väliä pensaisiin. Joki oli kuin kuollut. Ehkä siinä oli ollut joskus tammukoita. Oli siinä ollut helmisimpukoitakin. Niiden pyytäjät olivat tehneet patoja ja keränneet simpukoita kuivaamaltaan joen pohjalta. Lahoavia patolautoja ja raakun kuorien kasoja oli vieri vieressä.

Jokihelmen pyytäminen on kuin kullan huuhtomista. Se saa ihmisen tekemään mitä tahansa äkkirikastumisen toivossa. Pyynnin jäljet olivat ajalta ennen sotaa. Nyt raakku, tammukan ratsu, oli rauhoitettu. Ratsusen vuoksi, että sanotaan simpukan kuljettavan pieniä tammukan poikasia vesistöjen osiin, joihin ne eivät pääse omin voimin.

Kyllästyin koskiin, nousin kankaalle ja täytin kymmenkunta metsikköarvioinnin lomaketta. Puolimatassa ennen Luttoa näin ilmakuvalla lupaavan näköisen suvannon. Päästyäni sen rannalle en nähnyt merkkiäkään purokaloista. Veden pinnalla kellui hyönteisiä, mutta kukaan ei noussut syömään niitä. Kevään nousuharjukset olivat ehkä jo ohittaneet paikan.

Suvannon alapäässä törmäsin sotkan poikueeseen. Emolintu lähti räpistelemään kuin siipirikko ylävirtaan. Untuvikot lymysivät suvanton laskevan suopuron rantasaroihin. Ne eivät osanneet vielä pelätä ihmistä, vaan yrittivät totella vaistonvaraisesti emon varoitushuutoja. Niiden piiloutuminen oli niin hidasta, että ehdin ottaa valokuvan untuvikkoeskaaderista.

Joki leveni pienen matkan päässä toiseksi suvannoksi. Ajattelin, että ellen heitä perhoa, en varmasti saa kalaa. Otin vavan osat repusta, liitin ne toisiinsa ja pujotin siiman vavan renkaiden läpi. Paikka oli hyvä heittää. Takana oli matalaa varpua kasvava räme. Heilautin vavalla siiman ilmaan taakseni, ja sieltä eteen niin että perho putosi vastarannalla virtaavan veden keilaan. Perho kellui virran viemänä. Mitään ei tapahtunut.

Nostin siiman ilmaan, purin sitä pari metriä lisää rullalta ja heitin perhon pidemmälle alavirtaan. Seurasin liikkumattomana sen kulkua.

Sotkan untuvikkoja Kolmosjoella

Näin pintaan nousevan kalan, se imaisi perhon suuhunsa, hyppäsi ilmaan, heilautti pyrstöään ja heitti perhon rannan saroihin.

Paha sana pysähtyi kielelle. Miksi en nostanut vapaa ja tempaissut koukkua kalan leukaan. Purolla pitäisi olla aina valmis toimimaan ja nopeasti. Uneksija jää kalatta.

Otin haavin repusta ja ripustin sen vyöhön. Kävelin pitkän rantaa ja heitin ja heitin. Äsken tapahtunut oli kai kuvittelua. Kyllästyin tyhjän pyytämiseen ja päätin kävellä itäpuolen kankaat Lutolle, syödä eväät sen rannalla ja yrittää vielä kerran palatessa Kolmosjärvelle. Silloin olisi jo iltapäivän loppu ja joki täynnä auringon lämmössä kuoriutuneita hyönteisiä.

Kun kävelyurakka oli päättynyt, suunnistin takaisin Kolmosjoelle. Nyt jos koskaan. Aurinko oli painunut puiden latvoihin, jotka heittivät varjoja joen pinnalle. Kuljin pitkän rantaa ja tarkkailin vettä. Ilma oli hyönteisistä sakeana. Niitä nousi vedestä siivilleen ja ajelehti virran viemänä. Pöytä oli katettu iltapäivän syöntiä varten. Tarkkailin silmät kivistäen jokea. En nähnyt yhtään laajenevaa rengasta veden pinnalla merkinä syövästä kalasta.

Joki leveni hiekkapohjaiseksi suvannoksi. Kupariruskea pohja väreili auringon säteissä. Äkkiä jäykistyin. Veden pinta rikkoutui lähellä

vaivaiskoivua ja saraa kasvavaa suvannon törmää. Rengas laajeni, venyi soikioksi ja sulautui hiljaa virtaavan veden kirkkaaksi pinnaksi.

Heitin repun ja kameran varvikkoon. Lähestyin kaartaen suvannon rantaa. Nousin mättäälle. Vinosti edessäni oli tulvaveden kaivama musta syväne, jonne hiekkainen pohja painui näkymättömiin.

Tuijotin paikkaa, jossa rengas oli alkanut. Virta kuljetti hyönteisiä paikan yli. Silloin näin sen. Suuri harjus nousi rauhallisesti pohjasta. Se ui vinosti kohti virran tuomaa hyönteistä, aukaisi suunsa, imaisi suupalan ja pyörähti takaisin syvänteeseen. Pintakosketuksen jättämä rengas laajeni ja katosi. Olin yhä näkevinäni suurharjuksen arvokkaat liikkeet, hopean kirkkaat kyljet ja purjeena aaltoilevan, punertavan selkäevän.

Nostin siiman ilmaan, purin sitä vapisevin käsin rullalta, arvelin pituuden riittävä, vedin siiman pitkälle selkäni taakse ja sinkautin sen ja pintaperhon ylävirtaan yli harjuksen ruokailupaikan. Pilvi peitti aurinгон ja tuuli rikkoi veden pintaa.

Varauduin vastaiskuun ja seurasin perhoa. Vähää ennen sen saapumista syöntipaikalle näin harjuksen. Se nousi vakaasti ja määrätietoisesti. Samalla hetkellä, kun se imaisi perhon suuhunsa, nostin vapaa ja vedin koukun kalan yläleukaan.

Harjus hyppäsi ilmaan. Pudottuuan takaisin veteen se ui edestakaisin aivankuin ihmetellen, mitä oli tapahtunut. Mikä estti sitä uimasta vapaasti ja veti sitä samaan suuntaan kohti rantaa.

Kala yritti painua syvänteen pohjalle, mutta siiman taivuttama vapa pysäytti sen. Harjus huomasi toden oleavn kysymyksessä. Se hyppäsi uudelleen ilmaan, putosi loiskahtaen veteen ja syöksyi vastavirtaan puollittain veden pinnan yläpuolella ja eteni aivankuin kuperkeikkoja tehden.

Huomattuaan, että koukku ei irtaantunut leuasta, harjus syöksyi kohti rannan risuja ja vesiruohoja. Sain sen vaivoin pysäytetyksi ennenkuin se olisi sotkenut siiman veteen kaatuneen kelon oksiin. Se syöksyi syvänteen syvimpään kohtaan sellaisella voimalla, että perukkeen katkeamisen pelossa en uskaltanut estää sen menoa.

Harjus juroi pohjassa ja piti vapaa suurella kaarella. En uskaltanut pakottaa sitä liikkumaan. Se ehdytti voimiaan jännittämällä vapaa. Seisoin pitkän tovin liikkumattomana tuijottaen pitkin siimaa. Hikikarpaloita virtasi pitkin kasvojani ja selkääni. Epätietoisuus lopputuloksesta vapisutti lihaksiani.

Loppu tuli kuin yllättäen. Harjus lähti kiertämään suvantoa. Vedin sitä varovasti kohti rantaa. Kun näin sen, näin myös, että se oli väsynyt. Se yritti vielä kerran uida ulos rannasta, ja kun pysäytin sen, se pyörähti

Juhannusharri.

kyljelleen. Vedin sen törmän alle ja kohti vasemmalla kädellä ojentamani haavia. Harjus antautui ja liukui yli kehän verkkoon.

Kävely asunnolleni oli yhtä juhlaa. kalamiehen maine ja juhannusateria oli pelastettu. Kolmosjärven luusuan suunnalta kuului huuliharpun soittoa. Honkatulen hiilien päällä riippui mustakylkinen kahvipannu. Koivuja oli pystytetty teltan ja savuavan saunan ovenpieliin. Sanoin, että tänään ei syödä haukea, ja heitin painavan harjuksen kalakentän nurmikolle.

Luottamushenkilöt 1965–1994

- Aarnio, Jukka; varatilintarkastaja 1984, tilintarkastaja 1985–1990, puheenjohtaja 1991–,
- Aitolahti, Matti; johtokunnan jäsen 1975, varajäsen 1976–1977, varatilintarkastaja 1978–1983
- Borg, O.; johtokunnan jäsen 1972
- Frey, Arto; johtokunnan varajäsen 1966–1969, sihteeri 1966–1969
- Gerpe, Pirjo; tilintarkastaja 1991–1993
- Hagman, Max.; puheenjohtaja 1980–1981
- Halonen, Olli; johtokunnan varajäsen 1972, johtokunnan jäsen 1973–1975, varapuheenjohtaja 1975, puheenjohtaja 1976–1977
- Hannelius, Simo; varatilintarkastaja 1986–1993
- Harkonmäki, Jussi; tilintarkastaja 1967–1971
- Havanto, Taija; johtokunnan jäsen 1971–1972, varajäsen 1974–1975
- Heiramo, Tuomas; johtokunnan jäsen 1971–1983, varapuheenjohtaja 1977–1983
- Henritius, Marja-Liisa; johtokunnan jäsen 1978–1982 ja 1988–1991, sihteeri 1980–1982, varatilintarkastaja 1992–1993
- Huikari, Olavi; johtokunnan jäsen 1966–1967, varapuheenjohtaja 1966–1967, puheenjohtaja 1970–1972
- Ihalainen, Ritva; johtokunnan jäsen 1980
- Isomäki, Antti; puheenjohtaja 1982–1984
- Jokinen, Martti; johtokunnan jäsen 1968–1969
- Kalaja, Hannu; johtokunnan jäsen 1973–1977
- Kallio, Tauno; johtokunnan jäsen 1977, puheenjohtaja 1978–1979
- Kankare, Olavi; tilintarkastaja 1966
- Kiiskinen, Olli; johtokunnan jäsen 1984–1985, varapuheenjohtaja 1984–1985
- Kivistö, Ossi; johtokunnan varajäsen 1981–1982, johtokunnan jäsen 1983–1987
- Korhonen, Anna-Kaisu; johtokunnan jäsen 1987–
- Kuusela, Kullervo; puheenjohtaja 1966–1969 ja 1985–1987, varapuheenjohtaja 1973–1974, johtokunnan jäsen 1970–1971 ja 1973–1976, kunniapuheenjohtaja 1988
- Louho, Kalevi; johtokunnan jäsen 1966–1967
- Luoma, Kauko K.; johtokunnan jäsen 1968–1970
- Löyttyniemi, Kari; varatilintarkastaja 1972–1977

Nummela, Tarmo; johtokunnan varajäsen 1978–1982, johtokunnan jäsen 1983
 Numminen, Erkki; johtokunnan varajäsen 1966–1969, johtokunnan jäsen 1973
 Oksanen, Erkki; johtokunnan varajäsen 1983, johtokunnan jäsen 1984–
 Oksman, Pekka; johtokunnan varajäsen 1978–1980, johtokunnan jäsen 1981–1982
 Ollonqvist, Pekka; johtokunnan varajäsen 1993–
 Paarlahti, Kimmo; johtokunnan jäsen 1966–1972, varapuheenjohtaja 1970–1972, puheenjohtaja 1973–1974, varatilintarkastaja 1986–1988
 Paavilainen, Eero; johtokunnan jäsen 1974, puheenjohtaja 1975 ja 1988–1990
 Petäjistö, Leena; varatilintarkastaja 1991, tilintarkastaja 1992–1993
 Puurtinen, Veikko; johtokunnan jäsen 1966–1970
 Raja, Jussi; varatilintarkastaja 1973–1983
 Rinne, Laila; johtokunnan jäsen 1976
 Rinta, Liisa; johtokunnan jäsen 1983–, sihteeri 1983–
 Saarnio, Reino; johtokunnan jäsen 1976–1982, varapuheenjohtaja 1976
 Salo, Esko; tilintarkastaja 1966–1984, varatilintarkastaja 1985
 Selby, Ashley; johtokunnan varajäsen 1988–1992, varainhoitaja 1989–1990
 Sinkko, Hillevi; johtokunnan varajäsen 1975–1977, 1979, 1983–, sihteeri 1975, 1977, 1979, 1983, varainhoitaja 1994–
 Skobba, Renata; johtokunnan varajäsen 1973
 Suinuniemi, Yrjö; varainhoitaja 1966–1988, johtokunnan jäsen 1977–1990, sihteeri 1978, kunniajäsen 1989
 Takamaa, Heikki; varatilintarkastaja 1989–1990, johtokunnan jäsen 1991–, varapuheenjohtaja 1991–
 Talkamo, Tero; johtokunnan jäsen 1978–1979
 Uusvaara, Aarno; johtokunnan jäsen 1966–1969, varajäsen 1970–1971
 Uusvaara, Olli; johtokunnan varajäsen 1970–1974, sihteeri 1970–1974
 Vanhanen, Heidi; johtokunnan jäsen 1986, varainhoitaja 1991–1993
 Vilonen Pertti; varatilintarkastaja 1966–1971, tilintarkastaja 1972
 Viuhkonen, Erkki; johtokunnan jäsen 1970–1972
 Vuollekoski, Martti; varatilintarkastaja 1984, tilintarkastaja 1985–1991, johtokunnan jäsen 1992–
 Vuorisalo, Lauri; varatilintarkastaja 1966–1972 ja 1985, tilintarkastaja 1973–1984

Lähteet

Engvist, O. 1984. Mäkiluoto.

Haastattelut: Kuusela, K., Suinuniemi, Y., Uusvaara O. ja Vuorisalo, L.

Hustich, I. 1939. Porkkalan Kansallispuisto, Metsätieteellisen tutkimuslaitoksen luonnonsuojelukuvauksia 3.

Eräkerhon arkisto.

Eräkerhon kokouspöytäkirjat.

Eräkerhon Träskön päiväkirja.

Lapinjärven hirvijahdin kokouspöytäkirjat eri vuosilta.

Lapinjärven hirvijahdin metsästäjien ilmoituslomakkeet poliisiviranomaisille eri vuosilta.

Lapinjärven hirvijahdin muistivihko 1984–1993.

Lapinjärven hirvijahdin saaliinjakopöytäkirjat eri vuosilta.

Luonnonsuojelu ja virkistyskäyttö Porkkalan saaristossa. Porkkalan saaristotyöryhmän raportti. 1991. Uuudenmaan lääninhallituksen julkaisusarja 1991:2.

Metsäntutkimuslaitoksen Kokeilualue toimiston arkistot.

Pekka Kilkin päiväkirja.

